

Łukasz Michalski

"Narracje biograficzne kobiet a
poczucie tożsamości", Agnieszka
Majewska-Kafarowska, Katowice
2010 : [recenzja]

Chowanna 2, 325-327

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.



Agnieszka Majewska-Kafarowska: *Narracje biograficzne kobiet a poczucie tożsamości*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010, 288 s., ISBN 978-83-226-1954-4

Zetknięcie narracji biograficznej i dyskursu naukowego jest wyzwaniem. Wydaje się, że zasada się ono na różnych roszczeniach obydwu języków: pierwszy dąży do ekspresji w trybie osadzonym w subiektywizujących emocjach, gdy drugi nastawiony jest na włączanie treści w obszar uogólnień z atestem obiektywizacji. Agnieszka Majewska-Kafarowska w książce zatytułowanej *Narracje biograficzne kobiet a poczucie tożsamości*, opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, podejmuje to wyzwanie.

Sam tytuł publikacji i ujęte w nim kategorie nadają rozważaniom podwójną nośność. Z jednej strony płynie ona z ich uniwersalnej ważności, wszak zagadnienie narracyjnego wymiaru poczucia własnego „ja” wydaje się zdradzać cechy wiedzy „nienasykalnej”, domagającej się rozwinięcia bez względu na ilość czynionych konstatacji. Drugim źródłem owej nośności jest aktualność ujęcia. Autorka, uruchamiając w myśleniu o tożsamości kontekst ponowoczesności oraz semantycznego wypełnienia kategorii kobiecości, dotyka tematów współcześnie palących. Warto podkreślić dobre osadzenie analiz w kontekście społeczno-kulturowym, którego opis autorka współtworzy z takim postaciami, jak Paul Ricoeur, Charles Taylor, Anthony Giddens, Duccio Demetrio.

Agnieszka Majewska-Kafarowska tka swoje rozważania na bazie osiemnastu wywiadów narracyjnych, które przeprowadziła na potrzeby podję-

tych badań. Wywiady te stają się podstawą rysunku dróg edukacyjnych badanych kobiet; etapy tych dróg na podstawowym poziomie analizy organizują kolejne stopnie edukacji (instytucjonalnej), w warstwie głębszej zaś – kluczowe wątki tematyczne. Materiał badawczy dał także możliwość sformułowania wniosków o charakterze uniwersalizującym. Przyjmują one postać szczególnie ciekawą, otrzymujemy bowiem zestaw dziewięciu aspektów wpływających na kształtowanie się poczucia tożsamości kobiet w kontekście ich dróg edukacyjnych, które wzbogacone zostają o inne, wykraczające poza sferę edukacji, czynniki tożsamościowe. Tym samym udaje się autorce zrealizować obydwa zapowiadane zamierzenia pracy: „zdiagnozowanie biografii kobiet i ich poczucia tożsamości oraz poszukiwanie związków pomiędzy biografią edukacyjną a poczuciem tożsamości” (s. 259).

Italo Calvino w *Wykładach amerykańskich* ukazuje dwa typy obrazowania rozwiązań w naukach ścisłych; typy te są jednocześnie typami przyswajania wiedzy i wreszcie – pisania: „Kryształ i płomień, dwie figury doskonale piękne [...], dwie kategorie służące klasyfikacji faktów, idei, stylów i doznań”¹. Książka Agnieszki Majewskiej-Kafarowskiej dbałością o precyzję języka wywodu i uporządkowaną strukturę, uwydatnianiem terminologicznych subtelności i ujęciem kluczowych kategorii w sieć wzajemnych powiązań wywołuje wrażenie krystaliczności narracji. Chodzi o krystaliczność w kontekście nie tylko konstrukcji, lecz także przejrzystości, co oddaje obecna w analizach dbałość o klarowność procesu badawczego realizowana w częstych metakomentarzach. Higiena wywodu jest tutaj, rzeczywiście, ujmująca.

Owa krystaliczność skontrowana jest dominującym w książce udziałem narracji pierwszoosobowej, która podkreśla perspektywę osobistą. Oczywiście w sposób zupełnie naturalny w treści obecne są autobiograficzne wypowiedzi badanych kobiet, jednak do tego samego typu narracji nawiązuje językiem analiz także autorka. Zabieg ten świetnie pokazuje, jak badanie narracji biograficznych uwydatnia również głos badaczki/badacza i umożliwia dostrzeganie własnej narracji (stąd zapewne tak dobra konstrukcja książki). To spotkanie obiektywizującej struktury pracy z uwydatnieniem głosu w narracji pierwszoosobowej jest dobrym rozegraniem wspomnianego na wstępie niniejszej recenzji zetknięcia dyskursów różnej natury – ich współbrzmienie daje doskonały efekt.

Postępujące upowszechnienie badań biograficznych wydaje się uruchomieniem perspektywy wyrastającej z samego sedna nauk o wychowaniu i jest krokiem w stronę przewyciężenia niedoszacowania metodologii badań jakościowych. Niemniej nie wydaje się wolne od zagrożeń: po-

¹ I. Calvino: *Wykłady amerykańskie*. Przekł. i postłowie A. Wasilewska. Wyd. 2. Warszawa: Czuły Barbarzyńca, 2009, s. 81.

wszechność może okazać się zamachem na jakość, prowadzić do powstania wśród środowiskowych badaczy „wysp bylejakości”. Walory pracy Agnieszki Majewskiej-Kafarowskiej płyną nie tylko z ważności podjętego tematu, lecz także – a być może przede wszystkim – z przyjętych wysokich standardów namysłu naukowego.

Łukasz Michalski